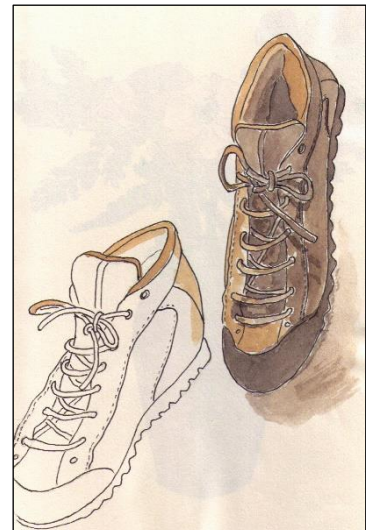

Ontwerpgesprek

Wij hebben een huisje in de duinen, niet meer dan 40 m² groot, maar alles zit erin. Toen we het aan het ontwerpen waren kregen we Frits op bezoek. Hij is stedenbouwkundige van beroep. We vroegen hem om mee te denken. Hij ging aan tafel zitten, nam de bloknoot ter hand, en zette de ene schets na de andere op papier. Intussen praatte hij over de verschillende mogelijkheden van inrichting, de lichtinval, de zichtlijnen, het ruimtegevoel, de plaats van keuken en badkamer, enzovoort. Hij keek beurtelings van het papier naar ons, alsof hij onze reacties op wat hij bedacht wilde peilen. Wij zaten verbaasd te kijken hoe hij het aanpakte. Eigenlijk waren we op zoek naar één enkel ontwerp, maar hij begon met enige tientallen tegelijk. Het duizelde ons, hij genoot ervan.

Tekenen en praten, beeld en taal, zijn verschillende manieren om een idee weer te geven. Vaak worden zij geacht een en hetzelfde aan te duiden. Maar dat doen ze natuurlijk niet, ze roepen heel andere voorstellingen op van het idee. In het ene geval zijn het oog en de tekenhand leidend, je gaat er letterlijk iets door zien, een visueel beeld. In het andere zijn denken en woorden leidend, je gaat er iets door inzien, een taalconstructie, een conceptueel beeld. Wat is de werkelijkheid? Het beeld of de taal?

Frits heeft van die vragen zijn vak gemaakt. Toen ik me een beetje verdiepte in zijn werk ontdekte ik dat hij, in zijn tekeningen van een stedenbouwkundig ontwerp, verschillende lagen van de werkelijkheid uit elkaar trekt, zoals de lijnen van het stratennet en die van de grote 'verkeersmachine': spoorlijnen, snelwegen, rivieren en dergelijke. Daardoor valt de ruimte van een locatie uiteen in verschillende stelsels. Die hangt hij in een tekening boven elkaar, waardoor de verhouding ertussen zichtbaar wordt. Vervolgens gaat hij een stap verder: op transparant papier trekt hij de voornaamste lijnen van de kaart over, waardoor de locatie eruit gaat zien als een eilandenrijk: de straten veranderen in rivieren, de rivier in een zee, de plas in een bergmassief. Het is een proces van tekenen en hertekenen, heen en weer pendelen tussen gelijkenis en vervreemding. Je leert ervan een beeld met allerlei woorden te beschrijven, en omgekeerd, een beschrijving op allerlei manieren te verbeelden. Dat is de katalysator van ontwerpideeën. Daardoor ga je de locatie met telkens nieuwe ogen zien.

Dus dat zat hij te doen, toen hij met het ontwerp van ons huisje aan de slag ging! De sleutel is vrijmoedig heen en weer springen, tussen feit en fictie, letterlijke en figuurlijke betekenis, weglatingen en overdrijvingen, een keten van creatieve vergissingen. Sindsdien zie ik hem, als we met elkaar spreken, voortdurend in zijn hoofd van laag naar laag springen.